

Олена КОЗЬМЕНКО,

orcid.org/0000-0002-7063-2324

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов та професійної комунікації

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
(Сєверодонецьк, Україна) *olena_kozmenko@ukr.net*

СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОГЛЯДИ НА УСПІХ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена теоретичному аналізу теорії успішності студента в сучасній американській педагогіці. Різноманітність наукових поглядів на проблему успіху свідчить про актуальність цього питання у вищих навчальних закладах. Сучасні теоретичні дослідження цієї проблеми дають змогу виділити фактори, що впливають на успіх, і запропонувати ефективні стратегії щодо надання активної академічної та особистої підтримки, формування необхідної мотивації, залучення до студентської спільноти й утримання студентів заради досягнення успіху.

Ключові слова: *успіх, успішність студентів, залучення студентів, вищий навчальний заклад, теорії успішності, американські дослідники.*

Olena KOZMENKO,

orcid.org/0000-0002-7063-2324

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Foreign Languages
and Professional Communication

Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University
(Severodonetsk, Ukraine) *olena_kozmenko@ukr.net*

CONTEMPORARY THEORETICAL PERSPECTIVES ON STUDENT SUCCESS

This article is devoted to the student success issues, such as retention, attrition, persistence, engagement and involvement. From the beginning of 1970s this problem grew as an increasingly common topic in higher education communities. The purpose of this article is to consider the foundational and contemporary theoretical perspectives on student success, specifically retention and graduation rates. The works of prominent American scholars are included in this review. Their theories demonstrate different approaches for student success. For example, Tinto's theory stresses the importance of individual student characteristics, institutional expectations, student integration into the institution community, and the institution's goals and commitments to the overall student departure decision process. His model showed the importance of considering the student and the institution as well as the processes of transition and integration. John P. Bean's work demonstrated the importance of student behaviour and attitudes in regards to student persistence. Alexander W. Astin's work highlighted the importance of understanding the levels of students' involvement in college life. Another important factor when considering student success is student engagement, which was proposed by George D. Kuh in 2009. So, multiple studies have been completed over the years utilizing theories to understand student success. In addition to research on the theories, models, and frameworks related to student success, empirical research has addressed specific practices, programs, and procedures implemented at institutions that have influenced student success. Researchers and practitioners have been working to consider different modes of interventions that can address attrition and low retention and promote student success. These interventions occur in both academic and student environment and include utilizing engaging methods of instruction; providing academic supports that include summer programs, intrusive advising, and tutoring; implementing learning communities; and other interventions with the focus of encouraging student engagement and involvement with campus curriculum, activities, and other members of the campus community. Therefore, the main idea of this article is to show a variety of contemporary examples of research and also highlights the use of theory in both academic and student affairs settings.

Key words: *student success, higher education, student engagement and involvement, theoretical perspectives on student success, American researchers.*

Постановка проблеми. Вища освіта відіграє життєво важливу роль у суспільстві. Її важливість постійно зростає і це ставить певні вимоги до якості надання освітніх послуг і ефективності навчання. В оцінці ефективності вищої освіти успіх є однією із найбільш широко використову-

ваних конструкцій. Багато дослідників вагається у визначенні цього поняття через його неоднозначність і багатокомпонентність. Найчастіше цей термін вказує на численні досягнення студентів, серед яких академічний успіх є пріоритетним. Група науковців на чолі з Т. Йорком у 2015 році

визначила академічний успіх як «академічне досягнення, участь в освітньо-цілеспрямованій діяльності, отримання задоволення від набуття бажаних знань, навичок та компетенцій, наполегливість у досягненні результатів навчання та реалізація у професійній сфері» (Йорк, 2015: 5). Досягнення успіху потребує значних зусиль як із боку студента, так і з боку вищого навчального закладу щодо підготовки абітурієнтів до навчання, залучення до академічної активності, утримання студентів від відрахування, формування необхідної мотивації та наполегливості в досягненні кінцевої мети навчання, організації академічної та особистої підтримки, взаємодії зі студентською спільнотою тощо. Ці зусилля спрямовані на отримання якісної освіти, особистісного розвитку людини, задоволення від бажаного результату і кар'єрної реалізації, що становить квінтесенцію успіху. Певний інтерес для дослідження цього феномена і впровадження зарубіжного досвіду у вітчизняну вищу освіту становлять наукові дослідження американських педагогів щодо допомоги університетів у досягненні успіху студентів.

Аналіз досліджень. Питання успіху студентів є актуальним як у вітчизняній, так і зарубіжній педагогіці. Багато американських педагогів, розглядаючи цю проблему, пов'язує її з факторами, що впливають на успіх. Наприклад, Дж. Бергер і С. Лайон запорукою успіху студента вважають заходи щодо утримання студентів під час навчання, Дж. Барбер, Дж. Брекстон, Дж. Ку розглядали питання активного залучення студентів до навчання. Важливість активної участі студента в академічній і позанавчальній діяльності досліджував А. Естін. Теоретичні розробки Дж. Біна щодо проблеми морального виснаження та емоційного вигорання студентів під час навчання принесли багато користі в подоланні проблеми відтоку студентів вищих навчальних закладів. Характеристики студентів та їхній зв'язок із цілеспрямованістю і наполегливістю у навчанні були розглянуті С. Ітоном, В. Тінто.

Мета статті – розглянути фундаментальні сучасні теоретичні погляди на успіх студентів, зокрема дослідити такі фактори успіху, як рівень утримання контингенту та залучення до активної академічної діяльності під час навчання у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проблеми успішності студентів вищих навчальних закладів і пов'язаних із нею питань особливої актуальності у США набули на початку 1970-х. Педагогів вищої освіти цікавили такі питання, як утримання контингенту студентів, запобігання

емоційному і фізичному виснаженню під час навчання, розвиток мотивації та наполегливості, залучення до студентського життя та активність у навчальному процесі (Сейдман, 2005). Перші спроби допомоги студентам у досягненні успіху продемонстрував Вінсент Тінто, зацікавившись ще в 1975 році причинами відрахування студентів із навчання. Це призвело до появи інтеграційної теорії щодо сукупності соціальних і особистісних факторів та ролі університету в прийнятті студентом рішень про відрахування або наполегливість (Тінто, 1975). Теорія багато разів переглядалася і доповнювалася як автором, так і іншими науковцями. Подальші розвідки у цьому напрямі призвели на початку XXI століття до появи моделі певних стратегій дій університетів, які могли б сприяти успішності студентів. Ці стратегії передбачали орієнтацію на встановлення очікувань для студентів, надання студентам підтримки, оцінки та раннього зворотного зв'язку, а також залучення студентів до студентської спільноти (Тінто, 2012). Теорія В. Тінто підкреслює важливість індивідуальних особливостей студента, цілей/зобов'язань студентів, очікувань, а також цілей і зобов'язань установи вищої освіти щодо загального процесу прийняття рішення про відрахування студентів. Його модель акцентує увагу на комплексному розгляді особливостей студента та вищого навчального закладу, а також підкреслює значущість для студента процесів переходу та інтеграції. На думку В. Тінто, університет – це сукупність двох систем. Перша система – академічна, вона пов'язана з вимогами, що стосуються навчання. Друга система – соціальна, яка містить все, що стосується студентського спілкування, проживання в кампусі тощо. Недостатня інтеграція в соціальну систему університету зумовлює невисокий рівень зобов'язань щодо цієї системи і зменшує шанси на успіх. Академічна інтеграція передбачає виконання студентами вимог щодо навчання, які встановлює університет. Недостатня інтеграція хоча б в одну зі сфер або зайва залученість тільки в одну зі сфер може погано позначитися на досягненні успіху (Тінто, 1993). Крім академічної та соціальної інтеграції, модель В. Тінто містить багато факторів, що визначають успіх студента: соціальний статус, досвід навчання в школі, місце проживання, індивідуальні характеристики, стать, національність, расова належність, здібності, наявність вищої освіти в батьків, особисті якості характеру студента тощо (Тінто, 2012). Ці фактори впливають, по-перше, на формування цілей щодо свого навчання і, по-друге, на усвідомлення норм поведінки в університетському середовищі. Важливими елементами моделі також є

мотивація, очікування від навчання, інституційні зобов'язання. Центральним елементом теорії інтеграції є взаємодія студента з академічною та соціальною системами університету, в процесі якої змінюються цілі та інституційні зобов'язання індивіда. Отже, хоча цілі та інституційні зобов'язання, з якими студент прийшов до вишу, є значущими складниками його інтеграції в академічне середовище, з погляду успішного закінчення навчання набагато важливіше те, що відбувається з ним в університеті. Щоденна взаємодія з викладачами, адміністрацією та іншими співробітниками університету, зі студентами у формальних і неформальних академічних і соціальних сферах, сприйняття і оцінка студентом цих взаємодій є більш значущими і визначають його успіх (Тінто, 2012). Подальші розвідки у цьому напрямі привели до появи у 1981 році теорії щодо поведінки і ставлення в досягненні успіху студентів, яку запропонував американський педагог Джон Бін. Як і Тінто, Бін розглядає успіх студента як складний довготривалий процес, ключовим фактором якого є взаємодія студента із соціальним та академічним середовищем університету (Бін, 1982). Головною ідеєю моделі дослідника щодо успіху в університеті стало почуття задоволення від навчання, отримання якого також залежить від таких зовнішніх факторів, як сімейні обов'язки, необхідність працювати, наявність коштів для оплати навчання, можливість переходу до іншого університету та інші. Теорія Джона Біна мала емпіричне підтвердження, коли під час опитування понад 1 500 першокурсників він, застосовуючи регресійний аналіз, виділив 10 факторів, що впливають на успіх чи неуспіх в університеті (Бін, 1982). Ці фактори містять такі складники, як академічна успішність, впевненість у виборі спеціальності, схвалення сім'ї, лояльність, особливості навчальних курсів, особисті цілі, впевненість у місці роботи та інші. Актуальність роботи Біна також полягає в тому, що він акцентував увагу на студентах із так званими нетрадиційними характеристиками (nontraditional students), число яких значно зросло на початку 80-х років (Бін, 1985). До студентів із нетрадиційними характеристиками належать студенти порівняно старшого віку, які навчаються за дистанційною або заочною формою навчання, а також ті, хто не живе в кампусі. На основі емпіричних даних Бін робить висновок, що для успіху студентів із нетрадиційними характеристиками більше значення мають фактори зовнішнього середовища, а не процеси соціальної інтеграції (Бін, 1985). Протягом наступних років Бін розробив різні моделі, які допомагають пояснити наполегливість у досягненні успіху. Науковець

стверджував: «Намір студента досягти успіху або залишити навчання ґрунтується на попередніх змінах і поведінці, які впливають на те, як студент взаємодіє з установою» (Сейдман, 2005: 217–218). Його робота підкреслювала важливість студентських намірів, інституційної підготовленості та психологічної підготовки в досягненні успіху студентів. Робота іншого американського науковця Александера Естіна підкреслила важливість розуміння рівнів залученості студента до життя університету. Ця участь стосується «кількості енергії, яку студент вкладає в здобуття досвіду навчання, включаючи як фізичну, так і психологічну енергію, або як багато дій і думок докладає студент у діяльність, пов'язану з університетом» (Естін, 1999: 518). Теорія Естіна підтверджує той факт, що ті студенти, які більш залучені до студентського життя мають більше шансів на успіх, наприклад, участь у студентських товариствах і братерствах, спеціальних програмах, академічне завантаження, спортивні заходи, участь у студентському самоврядуванні або проживання в кампусі може позитивно позначитися на успіху студента. Теорія А. Естіна демонструє розуміння успіху студентів. Залучення студентів до академічного і соціального життя університету спонукає їх до досягнення успіху, а п'ять головних постулатів цієї теорії допомагають у цьому. По-перше, залучення стосується інвестування фізичної та психологічної енергії в різні об'єкти, по-друге, незалежно від того, що є об'єктом, залучення відбувається уздовж довготривалого часу, по-третє, залучення можна вимірювати як кількісними, так і якісними характеристиками. Четвертим постулатом є обсяг студентського навчання та особистісного розвитку, пов'язаний із будь-якою освітньою програмою, що є прямо пропорційним якості та кількості участі студента в цій програмі, і останнє, ефективність будь-якої освітньої стратегії безпосередньо пов'язана зі здатністю цієї політики або практики збільшити залученість студентів (Естін, 1999: 519). Як і В. Тінто, А. Естін підкреслює, що викладачі та співробітники вищих навчальних закладів можуть створити середовище, яке сприятиме досягненню успіху завдяки наданню унікальних можливостей і підтримки студентам. Естін визначив три педагогічні теорії, щоб підкреслити, як його теорія залучення може бути безпосередньо пов'язана з результатами розвитку студентів. Перша теорія з предметно-матеріальної педагогіки є найбільш поширеною серед професорів. Основною лінією цієї педагогіки є викладання студентам. Професори передають знання, читаючи лекції; вони передають свої знання студентам, які вивчають цей курс (Естін, 1999). Цей підхід добре

працює для високо мотивованих студентів або для тих, хто має великий інтерес до предмета, але він не підходить для студентів, яких не цікавить цей предмет. Другою теорією педагогіки Естіна в 1999 році була теорія ресурсів, яка постулювала, що достатність ресурсів сприяє розвитку і навчанню студентів. Вимірюванням для ефективності цієї теорії є співвідношення кількості студентів і якості викладання на курсі. Ця теорія розглядала високі досягнення студентів як ресурси для посилення навчального середовища кампуса загалом. Третю теорію А. Естіна можна назвати еkleктичною, оскільки її акцент робився на запозиченні в практику найбільш корисних аспектів інших педагогічних підходів заради досягнення успіху окремого студента і впровадження індивідуального підходу. Цей підхід був схвалений багатьма психологами в галузі розвитку та навчання і був використаний для визначення методу навчання, який найкраще відповідає потребам студента. Хоча педагогічна теорія значною мірою зосереджувалася на тому, як викладачі взаємодіяли зі студентами на академічних засадах, концепція залучення студентів заохочувала педагогів більше уваги приділяти досягненню максимального результату (Естін, 1999). Отже, на думку автора, використання згаданих вище теорій може створити спільну основу успіху студентів. Ідею важливості залучення до навчання як фактор успіху студента підтримує інший американський педагог – Джордж Ку, який у 2009 році пояснив: «Залучення студентів представляє кількість часу і зусиль, присвячених студентами діяльності, яка емпірично пов'язана з бажаними результатами навчання і діями університетів щодо залучення студентів до участі в цих заходах» (Ку, 2009: 683). Дослідження Дж. Ку підтверджує взаємозв'язок залучення студентів та отримання бажаних результатів не тільки з боку студентів, але й з боку інших зацікавлених сторін, які мають інтереси у вищій освіті. Зокрема, робота дослідника підкреслює «зв'язок між колегіальною якістю та залученням студентів» (Ку, 2003: 24). Науковець має загальну відомість завдяки Національному обстеженню залучення студентів (National Survey of Student Engagement (NSSE)). Це обстеження є національно відомим і визнаним опитуванням, контрольні показники якого широко використовуються як «показники ефективності діяльності студентів та університетів» (Ку, 2003: 26). Окрім теоретичних розробок, американські педагоги впроваджують низку практичних заходів щодо досягнення успіху в університеті. Наприклад, дослідники на чолі з Дж. Брекстоном пояснили, що університети мають багато можли-

востей для допомоги в успіху студентів. На думку науковців, бажання і прагнення університетів, їхні активні дії та впровадження активного навчання є «важливою педагогічною практикою» (Брекстон, 2008: 71). Активне навчання має за мету підвищити рівень навчання студентів і захопити опануванням нових знань, розвинути необхідні уміння і навички. Робота цих дослідників зосереджувалася на виявленні зв'язку між стратегіями активного навчання, що використовуються викладачами та соціальною інтеграцією студентів. Вони висунули гіпотезу: «Чим частіше студенти звертають увагу на той факт, що викладачі використовують активне навчання під час своїх курсів, тим більше вони усвідомлюють те, що їхній вищий навчальний заклад прагне допомогти студентам у досягненні успіху» (Брекстон, 2008: 74). Завдяки своїм висновкам ці дослідники стверджують, що діяльність із розвитку факультету повинна містити розробку та використання практики активного навчання. На їхню думку, майбутній розвиток і добробут навчального закладу безпосередньо пов'язані з використанням цієї практики. У 2012 році американський дослідник Дж. Барбер переглянув і продовжив ідеї, пов'язані з активним навчанням. Зокрема, він зосередив увагу на інтеграції навчання (Барбер, 2012). За даними його дослідження, є три категорії інтеграції: зв'язок, застосування та синтез. Барбер пояснив, що зв'язок «... передбачає виявлення подібності або спільної думки між ідеями, навичками або інформацією» (Барбер, 2012: 602). Розглядаючи тему застосування, дослідник пояснив: «Студенти описували досвід, коли вони використовували якусь ідею або уміння в іншому місці, як у формальному, так і в неформальному контексті, як під час аудиторного навчання, так і в позааудиторний час» (Барбер, 2012: 603). Категорія синтезу «... включає випадки, коли нова ідея або концепція формується на засадах інших двох або більше ідей» (Барбер, 2012: 605). Для просування такого роду навчання Барбер надав пропозиції для викладачів та інших фахівців вищої освіти. Барбер запропонував впровадити такі тактики, як «запрошення на розмови зі студентами», «активний обмін думками зі студентами», «заохочування до роздумів» та інші (Барбер, 2012: 610–611). Інтеграція навчання не обмежується аудиторією, місцем проживання або будь-яким конкретним контекстом, тобто вона відбувається будь-де за бажанням студента, і це головне для досягнення успіху. Отже, впровадження активного навчання та інтеграція студентів в університетах надає приклади практичного застосування теоретичних розробок.

Висновки. Отже, можна зазначити, що дослідження успіху студентів відбувалося протягом декількох років. Ця проблема привертала увагу дослідників, оскільки показники закінчення університетів протягом останніх років незначні, тобто проблема утримання, навчання і випуску студентів досі є більш ніж актуальною (Тінто, 2012). Тінто та інші науковці доводять необхідність ефективних дій щодо досягнення успіху студентів як із боку навчальних закладів, так і з боку студентів. Умовами успіху студента є встановлення адекватних очікувань, необхідна підтримка, оцінювання та своєчасний зворотний зв'язок, а також залучення студентів до життя студентської спільноти й активна академічна участь.

Налагодження допомоги студентам, створення гідних умов навчання, ефективних програм підтримки і розвитку студентів є тими факторами, що сприятимуть досягненню успіху у вищому навчальному закладі. Окрім теоретичних досліджень, пов'язаних з успіхом студентів, є багато емпіричних розробок, що стосуються конкретних практик і програм, які впроваджуються в установах і мають вплив на успіх студентів. Дослідники та практикуючі спеціалісти розробляють різноманітні способи втручання, які могли б вирішувати питання виснаження та низького утримання, допомоги студентам у досягненні успіху. Ці дії стосуються як академічного, так і соціального середовища і містять нові елементи викладання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Astin A. W. Student involvement: A developmental theory for higher education. *Journal of College Student Development*. 1999. № 40 (5). P. 518–529.
2. Barber J. P. Integration of learning: A grounded theory analysis of college students' learning. *American Educational Research Journal*. 2012. № 49 (3). P. 590–617.
3. Bean J. P. Student Attrition, Intentions, and Confidence: Interaction Effects in a Path Model. *Research in Higher Education*. 1982. № 17 (4).
4. Bean J. P., Metzner B. S. A Conceptual Model of Nontraditional Undergraduate Student Attrition. *Review of Educational Research*. 1985. № 55 (4).
5. Braxton J. M., Jones W. A., Hartley H. V. The role of active learning in college student persistence. *New Directions for Teaching*. 2008. № 115. P. 71–83.
6. Kuh G. D. What we're learning about student engagement from NSSE: Benchmarks for effective educational practices. *Change*. 2003. № 35 (2). P. 24–32.
7. Kuh G. D. What student affairs professionals need to know about student engagement. *Journal of College Student Development*. 2009. № 50 (6). P. 683–706.
8. Seidman A. College student retention: Formula for student success. Westport, CT: Praeger. 2005.
9. Tinto V. Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research. *Review of Educational Research*. 1975. № 1. P. 89–125.
10. Tinto V. Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1993.
11. Tinto, V. Completing college: Rethinking institutional action. Chicago, IL: University of Chicago Press, 2012.
12. York T. T., Gibson C. & Rankin S. Defining and measuring academic success. *Practical Assessment, Research & Evaluation*. 2015. № 20 (5). P. 1–20.

REFERENCES

1. Astin A. W. (1999). Student involvement: A developmental theory for higher education. *Journal of College Student Development*. № 40 (5). P. 518–529.
2. Barber J. P. (2012). Integration of learning: A grounded theory analysis of college students' learning. *American Educational Research Journal*. № 49 (3). P. 590–617.
3. Bean J. P. (1982). Student Attrition, Intentions, and Confidence: Interaction Effects in a Path Model. *Research in Higher Education*. № 17 (4).
4. Bean J. P., Metzner B. S. (1985). A Conceptual Model of Nontraditional Undergraduate Student Attrition. *Review of Educational Research*. № 55 (4).
5. Braxton J. M., Jones W. A., Hirschy A. S. & Hartley H. V. (2008). The role of active learning in college student persistence. *New Directions for Teaching*. № 115. P. 71–83.
6. Kuh G. D. (2003). What we're learning about student engagement from NSSE: Benchmarks for effective educational practices. *Change*. № 35 (2). P. 24–32.
7. Kuh G. D. (2009). What student affairs professionals need to know about student engagement. *Journal of College Student Development*. № 50 (6). P. 683–706.
8. Seidman A. (2005). College student retention: Formula for student success. Westport, CT: Praeger.
9. Tinto V. (1975). Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research. *Review of Educational Research*. № 45 (1). P. 89–125.
10. Tinto V. (1993). Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition. Chicago, IL: University of Chicago Press.
11. Tinto V. (2012). Completing college: Rethinking institutional action. Chicago, IL: University of Chicago Press.
12. York T.T., Gibson C. & Rankin S. (2015). Defining and measuring academic success. *Practical Assessment, Research & Evaluation*. № 20 (5). P. 1–20. URL: <http://pareonline.net/getvn.asp?v=20&n=5>.